

گزینه ۲

۱

هیچ کس گناهان انسان را بر عهده نمی‌گیرد، چراکه نه وسوسه شیطان و نه خواست اطرافیان، بر میل باطنی و اراده و اختیار انسان محیط و چیره نیست و آن را از بین نمی‌برد. انسانی که خود اختیار دارد، مسئول کارهای خود است. وقتی گروهی از جهنمیان به گروهی دیگر که در دنیا با یکدیگر دوست بودند می‌گویند: "شما در دنیا ما را گمراه کردید"، آن‌ها می‌گویند: "ما که شما را مجبور نکرده بودیم. شما خودتان به دنبال ما می‌آمدید." سپس همگی به سراغ شیطان می‌روند و می‌گویند: "تو بودی که همه ما را گمراه کردی و به جهنم کشاندی." شیطان می‌گوید: "خداوند به شما وعده‌های راست داد و من وعده‌های دروغ. شما خودتان وعده‌های راست خداوند را کنار گذاشتید و وسوسه‌های دروغ مرا باور کردید. پس به جای سرزنش من، خودتان را سرزنش کنید."

گزینه ۲

۲

فرشتگان، بهشتیان را با سلام و درود به بهشت می‌برند. اما جهنمیان، به سبب کارهایی که خود کرده‌اند، به جهنم می‌روند. افسوس می‌خورند و می‌گویند: "ای کاش اعمال صالح داشتیم." تلاش می‌کنند گناهان خود را به گردن دیگران و به خصوص شیطان بیندازند، اما چون دیگران بر آنان اختیاری نداشته‌اند، این بهانه از آنان پذیرفته نمی‌شود.

گزینه ۱

۳

نعمت‌های بهشت، نتیجه اعمال نیک انسان‌ها در دنیا و لطف و بخشش فراوان خداوند به آن‌ها در آخرت است. این هر دو در بیت گزینه "۱" آمده است.

گزینه ۴

۴

محیط هر قدر هم بد یا خوب، اختیار انسان و بالتبع مسؤلیت‌های او را از او سلب نمی‌کند.

پاسخ سؤالات ۵ تا ۶

گزینه ۳

۵

خود انسان‌ها

گزینه ۴

۶

جاودانگی نعمت‌ها

وقتی کسی به جهنم می‌رود، جهنمیان با ناسزا و نفرین به استقبال او می‌روند. گروهی از آن‌ها به گروهی دیگر که در دنیا با یکدیگر دوست بودند می‌گویند: "شما در دنیا ما را گمراه کردید، پس باید عذاب ما را هم به دوش بکشید." اما آن‌ها می‌گویند: "ما که شما را مجبور نکرده بودیم، شما خودتان به دنبال ما می‌آمدید." در نتیجه، بعضی جهنمیان در جهنم یکدیگر را می‌شناسند و اختیار انسان‌ها است که باعث می‌شود انسان‌ها مجبور به پاسخگویی در برابر کارهایشان باشند.

عبارت صورت سؤال در انکار تأثیر همنشین نیست، جبر خداوندی را هم اثبات نمی‌کند و ربطی هم به بخشایش خداوند ندارد، آنجا که جهنمیان قصد دارند گناهان خود را به گردن دیگران بیندازند، دیگران می‌گویند: "ما شما را مجبور نکرده‌ایم"، یعنی انسان در اعمال خود اختیار دارد.

طبق تعالیم اسلامی، جهنمیان با اعمال خود آخرت را می‌سازند. آنان که به وعده‌های پیامبران گوش نداده و آن‌ها را نپذیرفته‌اند، ایمان نداشته‌اند، عمل صالح نکرده‌اند و با بدان همنشین بوده‌اند، در جهنم از کسانی خواهند بود که حسرت می‌خورند. باور کردن وسوسه‌های شیطان نیز از عوامل جهنمی‌شدن است. جهنمیان تلاش می‌کنند گناهان خود را به گردن شیطان بیندازند، اما ایشان اختیار داشته‌اند و می‌توانسته‌اند وسوسه‌های شیطان را نپذیرند.

طبق تعالیم اسلامی، مصراع صورت سؤال به درستی می‌گوید که آتش دوزخ، هیچ‌کس را بی‌دلیل نمی‌سوزاند؛ یعنی به جهنم رفتن انسان‌ها، دلیل دارد. می‌توان گفت این دلیل، رفتار خود انسان‌ها است.

مصراع "جز آن متاع (کالا) نیابی که خود فرستادی"، دقیقاً همان مفهوم حکایت صورت سؤال را دارا است. هرچه بکاری، همان را درو خواهی کرد. در آن جهان، نتیجه کارهای این جهان خود را خواهی دید.

جهنمیان، همگی به سراغ شیطان می‌روند و می‌گویند: "تو بودی که همه ما را گمراه کردی و به جهنم کشاندی." شیطان می‌گوید: "خداوند به شما وعده‌های راست داد و من وعده‌های دروغ. شما خودتان وعده‌های راست خداوند را کنار گذاشتید و وسوسه‌های دروغ مرا باور کردید؛ پس به جای سرزنش من، خودتان را سرزنش کنید."

خداوند در آیه سی و پنجم سوره "ق" می‌فرماید: در آنجا (بهشت) هرچه بخواهند برایشان [فراهم] است و البته [آنچه] نزد ماست بیشتر [از خواسته‌های آن‌ها] است.